

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2014. gada 7. aprīlī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Aija Branta, tiesneses Kristīne Krūma un Sanita Osipova,
kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 31/2014), kuru [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) vārdā iesniegusi viņa pilnvarotā pārstāve – zvērināta advokāte [...],

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 2. pielikuma 2. panta 3. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 90. pantam un 92. panta otrajam teikumam;

1.2. atzīt Ministru kabineta 2005. gada 8. novembra noteikumu Nr. 847 „Noteikumi par Latvijā kontrolējamajām narkotiskajām vielām, psihotropajām vielām un prekursoriem” (turpmāk – Noteikumi Nr. 847) 2.4. apakšpunktu par neatbilstošu Satversmes 64., 90. un 92. panta otrajam teikumam;

1.3. apturēt Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas (turpmāk – Palāta) 2013. gada 13. jūnija sprieduma lietā [...].

2. Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 2. pielikuma 2. panta 3. punkts paredz, ka šā likuma I, II un III sarakstā noteiktie vielu daudzumi attiecināmi arī uz vielu atvasinājumiem ar līdzīgu farmakoloģisku iedarbību. Savukārt Noteikumu Nr. 847 2.4. apakšpunkts noteic, ka narkotisko un psihotropo zāļu un vielu apriti regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Latvijā kontrolē narkotisko vielu, psihotropo vielu un prekursoru I, II vai III

[Type here]

sarakstā iekļauto narkotisko un psihotropo vielu atvasinājumus, izomērus, esterus, ēterus un sāļus (arī izomēru, esteru un ēteru sāļus), kā arī zāles, kas satur minētajos sarakstos iekļautās narkotiskās un psihotropās vielas, ja normatīvajos aktos nav noteikti izņēmumi.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu prasījums izvērtēt likuma atbilstību Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai. Savukārt atbilstoši minētā panta 3. punktam Satversmes tiesai ir piekritīgs prasījums izvērtēt Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību Satversmei.

5. Pieteikumā vienlaikus apstrīdēta divu normatīvo aktu tiesību normu atbilstība Satversmei. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa paredz, ka vairāku normatīvo aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama gadījumos, kad tiek apstrīdēts normatīvais akts vai tā daļa un uz to pamata izdotās zemāka juridiska spēka tiesību normas.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku likumu normas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 1. jūnija lēmumu par lietas Nr. 2005-13-0106 ierosināšanu*). Pieteikuma iesniedzējs varētu vienā pieteikumā lūgt Satversmes tiesai izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmei, ja tās būtu savā starpā cieši saistītas un būtu lietderīgi lietas ierosināšanas gadījumā izspriest visus prasījumus vienlaicīgi.

Pieteikumā ir pamatots tas, ka šā lēmuma 1.1. punktā un 1.2. punktā minētie prasījumi cieši saistīti.

Tādējādi pieteikums atbilst prasībām, kas ietvertas Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā.

6. Satversmes tiesas likums noteic, ka personas pieteikums Satversmes tiesai ir atzīstams par konstitucionālo sūdzību un lieta ierosināma tad, ja tas atbilst prasībām, kas noteiktas šā likuma 18. un 19.² pantā.

6.1. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa prasa, lai pastāvētu pamatota iespējamība, ka apstrīdētā norma aizskar pieteikuma iesniedzēju.

No pieteikuma secināms, ka likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 2. pielikuma 2. panta 3. punktu un Noteikumu Nr. 847 2.4. apakšpunktu (turpmāk – apstrīdētās normas) pret Pieteikuma iesniedzēju ir piemērojusi Palāta 2013. gada 13. jūnija spriedumā lietā [..], kā arī Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments (turpmāk – Senāts) 2013. gada 5. decembra lēmumā lietā [..].

Līdz ar to pieteikumā norādīts uz Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību iespējamo aizskārumu, un viņš ir tiesīgs vērsties Satversmes tiesā.

6.2. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa paredz, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums noteic, ka pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Galīgā tiesu instance, kas piemērojusi apstrīdētās normas pret Pieteikuma iesniedzēju, ir Senāts, kurš nepārsūdzamu lēmumu pieņēma 2013. gada 5. decembrī. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2014. gada 19. februārī.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtās daļas prasībām.

6.3. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts paredz, ka pieteikumā nepieciešams juridiski pamatot katras apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Savukārt saskaņā šā likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu arī gadījumos, kad sūdzībā ietvertais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

6.4. Pieteikumā norādīts, ka Ministru kabinets, izdodot Noteikumu Nr. 847 2.4. apakšpunktu, esot pārkāpis likumdevēja doto pilnvarojumu un tādējādi rīkojies *ultra vires*.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka narkotisko un psihotropo vielu nelegālās izplatības tālejošās sekas negatīvi ietekmē ne tikai konkrēto šo vielu lietotāju, bet arī sabiedrības ekonomiskos, politiskos un kultūras pamatus. Narkotisko un psihotropo vielu lietošanas sekas ir daudz bīstamākas nekā tabakas un alkohola

lietošanas sekas. Valstij ir pienākums vērsties pret narkotisko un psihotropo vielu nelegālo apriti un sargāt sabiedrības drošību (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 26. janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-17-01 13. un 14. punktu*).

Savukārt Ministru kabinetam, konstatējot būtisku sabiedrības drošības apdraudējumu, ir ne vien tiesības, bet arī pienākums rīkoties. Ja sabiedrības drošības aizsardzības labad nepieciešams reglamentēt daudzus tehniska rakstura jautājumus, likumdevēja pilnvarojums šajā nozarē var būt formulēts vispārīgi. Ar likumdevēja pilnvarojumu izpildvarai jāsaprot ne tikai viena konkrēta, lakoniska tiesību norma, bet paša likuma būtība un mērķi (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 10. punktu*).

Noteikumi Nr. 847 izdoti saskaņā ar likumu „Par narkotisko un psihotropo vielu un zāļu likumīgās aprites kārtību” 3. panta otro daļu. Likuma 2. pants paredz, ka likuma mērķis ir noteikt narkotisko un psihotropo vielu un zāļu aprites kārtību un novērst šo vielu un zāļu nokļūšanu nelegālajā aprītē, kā arī noteikt atbildību par šā likuma pārkāpumiem.

Pieteikumā nav ietverts pamatojums apgalvojumam, ka Ministru kabinets, Noteikumu Nr. 847 2.4. punktā reglamentējot arī narkotisko un psihotropo vielu atvasinājumus, būtu rīkojies pretēji likuma „Par narkotisko un psihotropo vielu un zāļu likumīgās aprites kārtību” būtībai un mērķim.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

6.5. Pieteikumā ir ietverts vienots pamatojums apstrīdēto normu iespējamai neatbilstībai Satversmes 92. panta otrajam teikumam.

Satversmes tiesa, interpretējot Satversmes 92. panta otro teikumu, ir atzinusi, ka šajā normā ir ietverta nevainīguma prezumpcija kā konstitucionāla rakstura pamattiesības, kuras galvenokārt izpaužas kriminālprocesā. Tā pasargā personu, attiecībā uz kuru izteikts kāds pieņēmums vai apgalvojums par tās iespējami izdarītu noziedzīgu nodarījumu, no atzīšanas par vainīgu, pirms tas nav pierādīts likumā noteiktajā kārtībā un noteikts ar spēkā stājušos nolēmumu krimināllietā.

Nevainīguma prezumpciju veido trīs elementi:

1) tā aizsargā personu, lai to neatzītu par vainīgu, kamēr tās vaina nav pierādīta saskaņā ar likumu. It īpaši šis princips ir saistošs kriminālprocesa virzītājiem – izmeklētājam, prokuroram, tiesnesim;

2) personai nav jāpierāda savs nevainīgums. Vainas pierādīšanas nasta gulstas uz procesa virzītāju – izmeklētāju un prokuroru;

3) visas saprātīgās šaubas par vainu, kuras nav iespējams novērst, jāvērtē par labu personai, kas ir apsūdzēta. Notiesājoša sprieduma pamatā jābūt likumā noteiktajā kārtībā konstatētiem pierādījumiem, nevis pieņēmumiem (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 23. februāra sprieduma lietā Nr. 2005-22-01 4. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots tas, kādā veidā apstrīdētās normas būtu novedušas pie nevainīguma principa pārkāpuma, proti, pie tā, ka Pieteikuma iesniedzējs tiktu atzīts par vainīgu kāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, pirms tas būtu pierādīts ar spēkā stājušos nolēmumu krimināllietā.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

6.6. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas neesot skaidras un saprotamas. Pieteikuma iesniedzējs neesot varējis zināt, ka konkrētā viela ir Latvijā aizliegtas psihotropās vielas metkatinona (efedrona) atvasinājums. Līdz ar to apstrīdētās normas neatbilstot Satversmes 90. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka valstij ir pienākums ne vien pieņemt normatīvos aktus, kas regulē personu uzvedību visdažādākajās tiesiskajās attiecībās, bet arī radīt mehānismu, kas nodrošina personu informētību par tiesiskā regulējuma izmaiņām un saturu. Tas paredz arī personas tiesības, stājoties publiski tiesiskajās attiecībās ar valsts varas institūcijām, tikt informētai par tās tiesībām konkrētajās attiecībās. Personai tiesības zināt savas tiesības noteic arī likumdevēja darbības ietvaru. Likumiem un citiem normatīvajiem aktiem jābūt publiski pieejamiem, pietiekami skaidriem un saprotamiem (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 16. punktu*).

Satversmes tiesa vairākkārt uzsvērusi, ka tiesību normu piemērošanas neatņemama sastāvdaļa ir arī tiesisko seku konkretizēšana. Šajā posmā tiesību piemērotājam, izmantojot tiesību normas iztulkošanas metodes, jāapsver tiesiskās sekas un jāizvēlas tās, kuras sakrīt ar tiesību normas mērķi, neatkarīgi no šīs tiesību normas gramatiskā formulējuma (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 8. jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2009-115-01 9.1. punktu*). Šaubas par definīcijas robežām pašas par sevi vēl nepadara attiecīgo jēdzienu par nesaprotamu un neskaidru (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2008-09-0106 7.2. punktu*). Turklāt nepieciešamība noskaidrot tiesību normas saturu pati par sevi nevar tikt atzīta par neatbilstošu Satversmei (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 11. punktu*).

[Type here]

Tiesību normas satura atklāšana, tā attiecināšana uz konkrētu gadījumu un pareiza interpretācija un piemērošana ir tiesību normu piemērotāja funkcija, kuras izpildes tiesiskumu kontrolē vispārējās jurisdikcijas tiesa. Savukārt Satversmes tiesas kompetencē neietilpst prasījums pārvērtēt vispārējo jurisdikciju tiesu nolēmumos ietverto tiesību normu interpretāciju.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu izvērtēšanu Satversmes 90. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

7. Tā kā lieta Satversmes tiesā netiek ierosināta, kolēģijai nav jālemj par pieteikumā ietverto lūgumu apturēt Palātas 2013. gada 13. jūnija sprieduma lietā [..], un šis lūgums atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

n o l ē m a:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 31/2014), kuru [..] vārdā iesniegusi viņa pilnvarotā pārstāve – zvērināta advokāte [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētāja

A. Branta